

BIULETYN

Centrum Badawczo-Edukacyjnego
Konserwacji Zabytków PWSZ w Nysie

www.centrumkonserwacji.pl

marzec 2018

nr 13

Szanowni Czytelnicy!

W niniejszym numerze naszego Biuletynu chcemy przybliżyć Państwu projekt: "Zachowanie dziedzictwa kulturowego i historycznego przez rewaloryzację obiektów zabytkowych i działania edukacyjno-informacyjne w województwie opolskim", dotyczący rewitalizacji parku w Pokoju. Przedstawiamy zarówno jego założenia, jak i stopień realizacji zadań, jakie zostały przydzielone CBEKZ.

Zachęcamy także do zapoznania się z wiadomościami dotyczącymi rozwoju, badań oraz wydarzeń z dziedziny konserwacji zabytków, jakie mają miejsce w Polsce.

Jak zawsze, polecamy nasze stałe rubryki: Słowniczek konserwatora i Konserwatorskie zdjęcie miesiąca.

Zapraszamy do lektury!

W numerze:

Z życia Centrum

CBEKZ w projekcie 5.3.1.....str.1

Realizacja projektu 5.3.1.....str.2

Konserwacja zabytków w Polsce

Wiadomości zebrane na podstawie wybranych serwisów internetowych..... str.3

Słowniczek konserwatora.....str.4

Konserwatorskie zdjęcie miesiąca.....str.4

Z życia Centrum

CBEKZ w projekcie 5.3.1

Centrum Badawczo-Edukacyjne Konserwacji Zabytków PWSZ w Nysie bierze udział w projekcie 5.3.1 Dziedzictwo kulturowe i kultura RPOWO 2014-2020 pt: *"Zachowanie dziedzictwa kulturowego i historycznego przez rewaloryzację obiektów zabytkowych i działania edukacyjno-informacyjne w województwie opolskim"*.

Uroczyste podpisanie umów partnerskich miało miejsce w dniu 6 października 2017 roku, w Gminnym Ośrodku Kultury, Sportu i Rekreacji w Pokoju.

Przedsięwzięcie, wycenione na blisko 4 miliony złotych, zrealizowane jest z Gminą Pokój jako koordynatorem, we współpracy z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków w Opolu, Wojewódzkim Urzędem Pracy w Opolu oraz Gminnym Ośrodkiem Kultury, Sportu i Rekreacji w Pokoju. Prace w parku, w ramach projektu, przewidziano do czerwca 2019 roku.

Projekt jest realizowany w ramach Osi priorytetowej

V Ochrona środowiska, dziedzictwa kulturowego i naturalnego, Poddziałanie 5.3.1 Dziedzictwo kulturowe i kultura Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014-2020; i współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Wraz z konsorcjum, w skład którego wchodzi m.in. PWSZ w Nysie, dofinansowanie otrzymało również 12 innych projektów z regionu.

Park w Pokoju założony został w końcu XVIII wieku jako typowy park angielski. Przez wiele lat był perełką architektoniczną, bogatą w fantastyczne figury i obiekty, jak na przykład świątynia Apollina czy Pałacyk na Winnej Górze. Kres jego świetności nastąpił wraz z zakończeniem II wojny światowej, kiedy to znajdujący się na terenie Pokoju pałac został wysadzony w powietrze przez żołnierzy radzieckich i rozpoczęła się trwająca całe lata dewastacja całego parku.

Na pierwszym etapie, konsorcjum zajmie się poprawą stanu zachowania istniejących zabytków parkowych, objętych

ściłą ochroną konserwatorską. Renowacji poddane zostaną m.in.:

1. elementy postumentu księcia Wilhelma von Württemberg - prace konserwatorskie, odtworzeniowe;
2. neogotycki obelisk - prace konserwatorskie, odtworzenie atrybutów;
3. posąg Apolla - prace konserwatorskie, ew. odtworzenie atrybutów, remont postumentu;
4. posąg Wenus - prace konserwatorskie, ew. odtworzenie atrybutów, remont postumentu;
5. posąg Diany - prace konserwatorskie, ew. odtworzenie atrybutów, remont postumentu;
6. śpiący lew - prace konserwatorskie;
7. waza - prace konserwatorskie, odtworzenie atrybutów;
8. kolumna Germania (kolumna triumfalna z orłem) - prace konserwatorskie, ew. odtworzenie atrybutów, remont postumentu;
9. muza koronująca króla Wilhelma - prace konserwatorskie, ew. odtworzenie atrybutów, remont postumentu;
10. dwie rzeźby: postać kobiety i mężczyzny - prace konserwatorskie, ew. odtworzenie atrybutów.

Planowane jest również odtworzenie nieużytecznych obecnie obiektów małej architektury, takich jak: Góra Błyskawicy (Blitzberg) z altaną, świątynia księcia Eugena von Württemberga oraz budynek herbaciarni. Pracom naprawczym poddane zostanie też 1,5 km ogrodzenia okalającego park oraz zrewitalizowana zostanie również zieleń parkowa.

Do zadań CBEKZ PWSZ w Nysie w projekcie należą m.in.:

- przeprowadzenie prac konserwatorskich, odtworzeniowych, zabezpieczających 11 zabytków ruchomych oraz 1 zabytku nieruchomego, wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków z XVIII wieku,
- włączenie w prace studentów i absolwentów PWSZ w Nysie, a tym samym wzrost ich wiedzy i umiejętności poprzez przeprowadzenie prac konserwatorskich zabytków ruchomych,
- kompleksowe przeszkolenie 20 osób na potrzeby realizacji prac w projekcie, w tym bezrobotnych,
- doposażenie pracowni konserwatorskiej w sprzęt specjalistyczny niezbędny do realizacji zadania,
- działania informacyjno-edukacyjne mające na celu zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat wartości dziedzictwa kulturowego, w tym wydanie poradnika dla instytucji kultury.

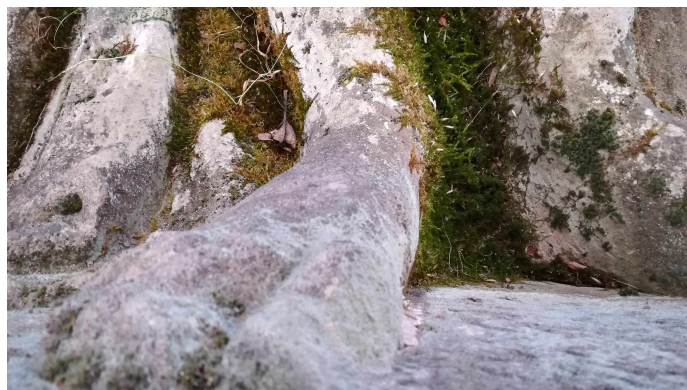
Realizacja projektu 5.3.1

Trwa realizacja projektu: *"Zachowanie dziedzictwa kulturowego i historycznego przez rewaloryzację obiektów zabytkowych i działania edukacyjno-informacyjne w województwie opolskim"*.

W zakresie prac konserwatorskich, część rzeźb z parku w Pokoju zostało zdemontowanych i zdeponowanych w magazynie oraz budynku CBEKZ.

Na podstawie oględzin stanu zachowania obiektów, określono zakres oraz metodykę badań, jakie zostaną przeprowadzone przed przystąpieniem do prac

konserwatorskich. Badania te będą obejmować dokumentację fotograficzną w skali mikro i makro zjawisk zachodzących na powierzchni rzeźb, zniszczeń powierzchni, czynników destrukcyjnych (porosty, wysolenia itd.) oraz ewentualnych warstw malarskich itp. Przeprowadzone zostaną również badania materiałoznawcze rzeźb oraz warstw korozyjnych na ich powierzchni.

Główne zagrożenia w stanie zachowania rzeźb wiążą się z ich długotrwałą ekspozycją zewnętrzną – na wszystkich występują liczne mchy i porosty.

Do digitalizacji stanu zachowania obiektów przed konserwacją oraz stanu po konserwacji, zakupiony został ręczny skaner 3D Artec Eva.

Ponadto zakupione zostały: myjka ciśnieniowa, parownica oraz żuraw montażowy, które będą używane podczas oczyszczania rzeźb.

Demontaż rzeźb.

W zakresie działań edukacyjnych, opracowano program szkolenia w przedmiocie konserwacji i opieki nad zabytkami. Przeprowadzono pierwszy nabór na szkolenie. Obecnie trwa drugi nabór.

Informacje w tym dziale zostały opracowane na podstawie wybranych portali internetowych

naukawpolsce.pap.pl, umk.pl, www.icomos-poland.org

Sztuka w trójwymiarze

Firma Vescom z Łodzi pracuje nad systemem wykorzystującym fotogrametrię do digitalizacji i prezentacji obrazów w 3D.

Fotogrametria jest metodą uzyskania trzeciego wymiaru dzięki posłużeniu się danymi z dwuwymiarowych, płaskich zdjęć, wykonywanych pod różnymi kątami i nakładającymi się wzajemnie na siebie.

Łódzcy specjaliści od VR podjęli próbę wydobywania trzeciego wymiaru z malarstwa olejnego. Do tego celu zastosowali fotografię makro.

W przypadku niewielkiego obrazu wykonują z bliskiej odległości od 500 do 1000 zdjęć, które w dużym stopniu nakładają się na siebie. Powtarzają to pod kątami w przedziale od 0 do 30 stopni. Opracowali także algorytmy, które umożliwiają przeliczenie danych uzyskanych z tych płaskich zdjęć i uzyskanie tekstury o ogromnej jakości na poziomie 8 mld pikseli, jak również trzeciego wymiaru obrazu.

Pozwala to na wydobywanie głębi obrazu do precyzji obrazującej wręcz ślady po każdym użyciu pędzla, czy zgrubienia na farbie, to jak pracuje na niej światło, co odgrywa ważną rolę podczas obcowania ze sztuką.

Docelowo eksperci starają się osiągnąć efekt, który pozwoli na zautomatyzowaną digitalizację, co wyraźnie przyspieszy proces. Chcą też zastosować rozwiązania chmurowe, dzięki którym muzea będą mogły zdalnie przysyłać dane do serwerowni, co przyspieszy ich przeliczenie. Gotowy produkt trafiłby z powrotem w formie chmurowej do placówki, która podjęła się digitalizacji.

Firma jest już po rozmowach z polskimi placówkami muzealnymi, zainteresowanymi stworzeniem u siebie stanowisk VR. W ten sposób mogłyby np. prezentować dzieła największych światowych artystów, których w rzeczywistości nie są w stanie do siebie sprowadzić, a które tematycznie mogłyby pasować do danej wystawy.

Technologia VR jest już dziś wykorzystywana na świecie do prezentowania dzieł sztuki. Spektakularnym tego przykładem jest wirtualna ekspozycja, na której w wirtualnej przestrzeni zaprezentowano pięć wersji "Słoneczników" Vincenta van Gogha - dzieła te tak naprawdę nie spotkają się nigdy w rzeczywistości, natomiast w przestrzeni online można było je podziwiać i w ciągu sześciu ostatnich miesięcy obejrzało je ponad 7 mln osób.

Rubens pod lupą

Toruńscy naukowcy, prof. Piotr Targowski z Instytutu Fizyki UMK i dr Magdalena Iwanicka z Instytutu Zabytkoznawstwa i Konserwatorstwa UMK, w dniach od 12 do 16 marca 2018 r. przebywali w Londynie na zaproszenie Historic Royal Palaces, gdzie za pomocą techniki tomografii optycznej OCT analizowali strukturę i stan zachowania

wielokrotnie restaurowanych obrazów.

Jest to fragment multidyscyplinarnej kampanii, prowadzonej w ramach oferty MOLAB (mobilnego laboratorium) międzynarodowego projektu badawczego IPERION CH (realizowanego w programie Horyzont 2020).

Metoda badania obiektów zabytkowych metodą OCT została opracowana na UMK w ścisłej współpracy pomiędzy fizykami z grupy prof. Targowskiego i konserwatorami zabytków z zespołu prof. Bogumiły Rouby.

Naukowcy z UMK prowadzą badania monumentalnych malowideł Petera Paula Rubensa na sklepieniu Whitehall Banqueting House w Londynie. Źródło: www.umk.pl

Szkola letnia PKN ICOMOS 2018

Polski Komitet Narodowy zainaugurował w 2015 roku cykliczne spotkania specjalistów zajmujących się ochroną dziedzictwa kulturowego pod nazwą Szkoła Letnia PKN ICOMOS. Tegoroczna odbędzie się w Ciechanowcu, w dniach 29.08.-1.09.2018r. Wiodącym tematem Szkoły będzie: „Architektura drewniana – ochrona, konserwacja, modernizacja”.

Szkoła Letnia jest adresowana przede wszystkim do młodych specjalistów różnych profesji zajmujących się ochroną dziedzictwa, dla których będzie to okazja do nabycia nowej wiedzy i doświadczeń. Kandydaci muszą mieć podstawową wiedzę i pewne doświadczenie zawodowe. Szkoła adresowana jest nie tylko do członków PKN ICOMOS, ale do wszystkich osób aktywnie działających w obszarze ochrony i konserwacji zabytków, które chcą poszerzyć swoją wiedzę. Sprzyjać temu będzie możliwość aktywnego udziału wszystkich uczestników w zajęciach seminaryjnych, objeździe terenowym pogranicza południowo-wschodniego Podlasia i w panelach dyskusyjnych. Przewidywane są też zajęcia praktyczne (warsztaty konserwatorskie).

Udział w Szkole Letniej należy zgłaszać poprzez wypełnienie formularza zgłoszeniowego. Zgłoszenia udziału przyjmowane będą do 27 kwietnia 2018 r.

Osoby zainteresowane wydarzeniem, odsyłamy na strony ICOMOS Polska: www.icomos-poland.org

Podkład – materiał, na którym ma powstać malowidło: deska drewniana, płótno, papier, tektura, mur itd.

Zaprawa (grunt) – substancja nałożona na podkład obrazu w celu uzyskania wyrównanej powierzchni zapewniającej dobrą przyczepność farby.

Podłoże (podobrazie) – pokryty malarską zaprawą (zagruntowany) materiał zwany podkładem (płótno, papier, mur, szkło). Stanowi on powierzchnię, na której maluje się obraz.

Srebrzyk – pręcik ze srebra, używany do rysowania na zaprawie kredowej od czasów antycznych do nowożytnych.

Sangwina – pałeczka z glinki zawierającej tlenek żelaza czerwono-brązowego koloru, używana do rysowania, była popularna w okresie renesansu.

Podmalówka – w malarstwie wielowarstwowym (temperowym, olejnym) – pierwsza warstwa obrazu, położona na zaprawie. Wg tradycji średniowiecznej i wczesnorennesansowej podmalówka była monochromatyczna i modelowała rysunek światłocieniowo. W okresach późniejszych stosowano podmalówkę wielobarwną.

Farba – materiał, który tworzy barwną powłokę malowidła. Farba stanowi mieszaninę spoiwa i zawieszzonego w nim pigmentu, czyli sproszkowanej kolorowej substancji. Zależnie od rodzaju spoiwa dzielimy farby na klejowe, wodne, olejne, wapienne, krzemianowe itd.

Ze względu na zdolność przesłaniania podkładu, rozróżnia się farby kryjące i laserunkowe.

Pigment – substancja barwiąca, drobno zmielona, nierozpuszczalna w wodzie, oleju i in.; tworzy zawiesinę w spoiwie i w tym połączeniu stanowi farbę.

Barwniki – rozpuszczające się w wodzie albo w olejach organiczne substancje barwiące. Występują jako wyciągi roślinne i zwierzęce albo jako związki syntetyczne. Służą do barwienia tkanin oraz jako składnik farb po przeprowadzeniu lakowania.

Lakowanie – procedura osadzania barwnika rozpuszczalnego na materiale obojętnym barwnie (tzw. substracie), aby otrzymać lak barwny nierozpuszczalny, przydatny do wyrobu farb jako pigment.

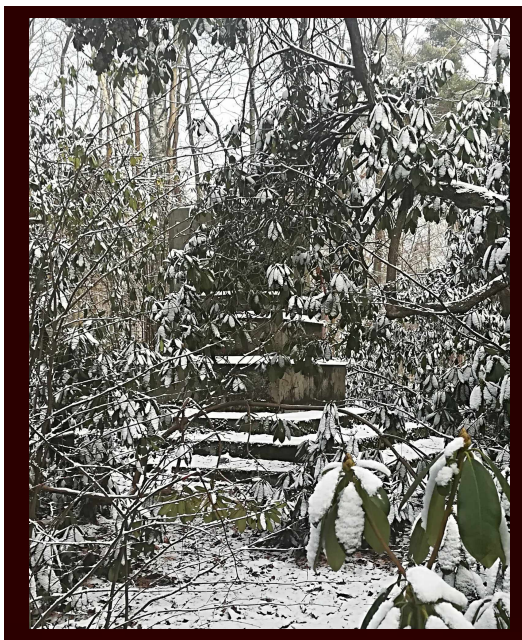
Werniks – płynna, przezroczysta substancja, otrzymywana głównie z żywic naturalnych bądź syntetycznych, która schnąc tworzy szybko twardniejącą błonę.

Sykatywa – substancja, która przyspiesza schnięcie farby (zaprawy, werniksu); dzieje się to kosztem zmniejszenia trwałości malowidła.

Fiksatywa – szybko schnący, mocno rozrzedzony werniks, którym utrwala się rysunki i pastele, zwany również utrwalaczem.

* opracowano na podstawie: *Mala technologia malarstwa*, K.Zwolińska, COK, Warszawa, 1989.

Konserwatorskie zdjęcie miesiąca

Niniejsza fotografia przedstawia, znajdującą się w parku w Pokoju, całkowicie ukrytą pod rododendronami rzeźbę zwaną Germania.

W chwili obecnej, po rzeźbie Germanii pozostały jedyne cokół i fundamenty. Statua bogini umieszczona była na marmurowej kolumnie na pamiątkę zwycięstwa Niemiec nad Francją w 1871 roku.

Jednym z zagadnień dyskutowanych podczas komisji konserwatorskiej, która miała miejsce w parku w Pokoju, była kwestia, czy usunąć 100-letnie krzewy, które same w sobie zyskały wartość historyczną, aby przeprowadzić wymagane prace konserwatorskie przy cokole.

Jest to przykład zagadnienia z zakresu tzw. konserwacji zrównoważonej, która dotyczy nie tylko samego obiektu, ale uwzględnia także jego relację z otoczeniem – w tym przypadku ze środowiskiem naturalnym parku.